

Stadsbouwprijs Amersfoort 2022

Juryrapport

Niet Meer Dan Nodig

Vrijdag 30 september was voor ons een topdag! In prachtig nazomerweer hebben we een aantal hele mooie en goed ontworpen projecten mogen bekijken. Tijdens onze rondrit viel op hoe mooi Amersfoort eigenlijk is: Welvarend, groen, op orde en met zichtbare ambitie op het gebied van Stedenbouw en Architectuur. Tikje braaf misschien maar wat geeft dat? Het is heel fijn om er te zijn.

Gaandeweg het bekijken van de genomineerde projecten kwam bij de jury een algemeen gevoel op dat je zou kunnen kenschetsen als: "Niet meer dan nodig". In de maatschappelijk groeiende bewustwording van duurzaamheid als drijvende kracht van ontwikkeling speelt architectuur een belangrijke rol. Vragen als: Waar bouwen we? Voor wie bouwen we? Hoe bouwen we? Waarom zulke lage dichtheden? Waarom zoveel grote woningen voor weinig mensen? Waarom zoveel apparaten in onze gebouwen? Deze en meer van dit type vragen passeerden de revue. De meeste van de genomineerde projecten liggen in de betere buurten van Amersfoort en zijn daarmee, haast per definitie, gemaakt voor mensen met een nogal grote footprint. Maatschappelijke betrokkenheid, of het nu gaat om duurzaamheid, sociale aspecten of het enorme tekort aan woningen voor jonge mensen, zou wat de jury betreft wel meer aandacht mogen hebben.

Appels en peren, dat is het beoordelen van architectuur sowieso altijd. Het is zeer subjectief. Objectiviteit bestaat niet in de Architectuur en dat hoeft ook niet, want juist de diversiteit, de persoonlijk interpretaties zijn de elementen die Architectuur zo interessant maken. Projecten verschillen enorm, in aard, in thematiek, in grootte, in alles eigenlijk. Woningbouw heeft het in beoordelingen altijd moeilijk. De vele randvoorwaarden, de sterk gelimiteerde budgetten, de steeds benauwender regelgeving maken dat deze gebouwen moeite hebben zich te onderscheiden. Vooral als je grote woningbouw projecten plaatst naast kleine individuele pareltjes slaat de vergelijking vaak door richting de laatsten. Dit was ook zichtbaar in de 9 nominaties. Het project Hogekwartier Veld 2 van LEVS, groot en met zowel vrije sector als sociale huur, kwam niet door de voorselectie. Wij pleitten voor een aparte categorie of zelfs een aparte prijs voor woningbouw. En vergeet dan alsjeblieft een van Nederlands grootste prestaties niet: de sociale woningbouw. Vandaar dat wij als jury in onze beoordeling apart aandacht schenken aan woningbouw.

Juryleden

FASadE heeft het Rondeel, het Architectuurcentrum uit Deventer, gevraagd een jury samen te stellen. 5 juryleden uit verschillende disciplines zijn gevraagd belangeloos hieraan deel te nemen.

Alle 5 vonden zij het een eer en genoegen dit te doen. De jury bestond uit:

Cris Zijlmans, projectontwikkelaar, Le Clercq Projectontwikkeling Deventer

Doesjka Majdandžić, Stedenbouwkundige, gemeente Zwolle

Jantine Schinkelshoek, Landschapsarchitect, Stichting HoopHeggen Olst

Martin Kleine Schaars, Architect, I M Architecten Deventer

Hugo de Clercq, Architect FARO Architecten, Voorzitter Rondeel Deventer, Voorzitter jury

4 invalshoeken

Het is moeilijk om goede projecten te maken, als vakjury weten wij dat. De praktijk is weerbarstig, het ontwerpen van een plan is één, het voor elkaar krijgen van een plan is twee, een prijswaardig project realiseren is echt een topprestatie. Echter het beoordelen van architectuur is het aller

moeilijkste. Waar beoordeel je op? Alle genomineerde projecten zijn van hoge kwaliteit. Micha de Haas, de stadsbouwmeester, had tevoren een toelichting gegeven, die wij pas achteraf konden bekijken. Heel interessant is dat we volledig in dezelfde thematiek dachten.

De jury heeft aan de hand van 4 invalshoeken de 9 nominaties beoordeeld. Heel serieus en levendig zijn alle projecten uitgebreid besproken. Opvallend was hierbij dat de jury behoorlijk op één lijn zat. Er waren eigenlijk geen wezenlijke verschillen van inzicht, de disciplines vulden elkaar goed aan. Naar eer en geweten is de jury tot een beoordeling gekomen, unaniem.

De 4 invalshoeken waarop de jury de plannen heeft beoordeeld waren:

- 1) Stedenbouw/landschap/situering
- 2) Vakmanschap/materialisatie
- 3) Voorbeeldwerking/inspiratief/ lef en liefde
- 4) Netvlieswerking/onderbuik/lef en liefde

De 9 nominaties (in het kort)

Kamp Amersfoort, Juurlink & Geluk, Inbo, Tinker Imagineers

Het ontwerpen van een opgave als deze kan bijna niet anders. Het onderwerp is belangrijk, serieus en ook zwaar en verdrietig. Het verdient terughoudendheid. Het ontwerp voor de uitbreiding van Kamp Amersfoort is in samenwerking tussen landschapsarchitect, architect en tentoonstellingsontwerper tot stand gekomen. Dat is goed zichtbaar en het resultaat is een afgewogen integraal geheel.

Woonhuis Lichtenberg, 9 graden architectuur

Tussen alle grote, grotere en nog grotere villa's in Lichtenberg is dit woonhuis prettig bescheiden en gedurfd anders. Het huis zelf is verrassend en origineel zowel in hoofdvorm als in materiaalgebruik. Hout en riet vormen de hoofdtoon, de uitwerking hiervan is absoluut subliem, en heel eigen.

Amerberg en Villa Monte, Urban Frameworks i.s.m. ZEEP, DRPW, EVE, Deltavormgroep

Verschillende bewoners in een vorm van collectief particulier opdrachtgeverschap, verschillende woningtypen, verschillende architecten: Houd het maar eens in bedwang en maak er een geheel van. Er is hier een prachtig woonmilieu ontstaan.

Kantoor OOKarchitecten, OOKarchitecten

De jury heeft heel veel waardering voor dit project. Het hergebruik van een oud gebouw, het terugbrengen van het werken in de woongebieden van de stad. Het is duurzaam en het draagt bij aan diversiteit en levendigheid. Ook het in ere laten van de oude kenmerken van het gebouw geeft sfeer. Bij oude gebouwen krijg je sfeer cadeau, doe er wat mee, hier zijn veel elementen van vroeger zijn in ere gelaten. Er is zeker een erg fijne werkplek ontstaan, die de handtekening van OOK in zich heeft. De vraag kwam op of het niet iets te vanzelfsprekend is en het niet wat "schurends" mist.

Emerald, ZEEP Architects and Urban Designers

Een fors binnenstadsproject met veel context, ook al is die context aan de verschillende kanten van het plan nogal divers. Grote schaal en kleine schaal komen hier samen. Dit is goed in het plan verwerkt, zoals het mogelijk maken van de doorlopende route vanaf het bruggetje door middel van

het overstek, waarmee tegelijkertijd ook het plein wordt afgemaakt. Hier heeft de jury zeker waardering voor. Plint-invulling, materialisering, krommingen in het op niveau gelegen binnengebied, op de wat kleinere schaal overtuigt het plan wat minder. De grote terrassen vragen om pergola's e.d. Die zijn de bewoners zelf gaan plaatsen, dat is geen verbetering.

CPO sportfondsenbad, OOK Architecten

De (voornamelijk draagkrachtige) bewoners wilden wel iets moois, zoals bijvoorbeeld de roze tegels in de entree. In het park rondom liggen meerdere woongebouwen. De onderlinge vergelijking tussen deze gebouwen laat zien dat extra aandacht voor materialisatie en detaillering loont. De jury begreep niet helemaal wat de toegevoegde waarde van de grote, donkere voorhallen is.

Elizabeth Groen, Adviesbureau Haver Droeze

Het park is vriendelijk, sympathiek en een voegt een grote hoeveelheid groene natuur toe aan de stad. Veel omwonenden kunnen hier naar hartenlust gebruik van maken. Er hadden hier makkelijk zo'n 300 woningen gebouwd kunnen worden. De stad heeft daar niet voor gekozen. Groen wordt altijd positief gewaardeerd, ook door de jury. Toch kun je hierbij ook vragen stellen. Waarom maken we een park op een plek waar al veel groen is? Waarom niet in de wijken waar dat veel harder nodig is? Waarom bouwen we geen woningen, nota bene op een plek waar al een gebouw stond? Zoveel locaties hebben we niet. Het park is tot stand gekomen in innige samenwerking met omwonenden. De ontwerper heeft zich, naar eigen zeggen, teruggetrokken. Dat is wel merkbaar. Het is de jury niet duidelijk wat de drager van het park is. Het lijkt een beetje: "Voor Elk wat Wils". Daarbij is de detaillering van de verschillende onderdelen niet bijzonder karaktervol. De jury houdt een pleidooi voor ontwerpers die zich manifesteren, en niet terug trekken.

Fabriekje, Rufus de Vries, Bert Kramer, Bas Feenstra, Pieter Graaf

En, zie je wel, je kan op de plaats van lelijke bergingen ook iets moois maken.

Bij Lot, AGNOVA Architecten

Nieuwbouwwijken hebben nauwelijks horeca. Hier is iemand zo stoer geweest wel een zaak te beginnen, dat is echt heel positief. De oude boerderij die hier ooit stond is hier als het ware nagebouwd. Echter, niet als een exacte kopie, noch als een eigentijdse interpretatie. Wat is het dan wel? De jury mist het achterliggende idee voor dit ontwerp. Ook is de materialisering niet consistent en is de uitvoering tamelijk slordig.

De Prijzen:

Deze 9 nominaties waren verdeeld in 3 Categorieën small, medium en large.

De jury had hier moeite mee, immers je moet eigenlijk 3 x een “mini jurerinkje” doen. Hierbij deed je sommige projecten tekort, dat bleek. Uiteindelijk hebben we gemeend 1 jurering te doen voor alle 9 genomineerden. Even is met de gedachte gespeeld alle inzendingen nog een keer te beoordelen en eventueel niet genomineerden er toch weer bij te halen. Daar hebben we vanaf gezien, we konden leven met de keuze voor de genomineerden. Uiteindelijk heeft de jury de 3 categorieën bij elkaar geveegd en 3 winnaars aangewezen en 2 eervolle vermeldingen toegevoegd, speciaal voor woningbouw.

Dus : 2 eervolle vermeldingen en 3 eerste-prijzen

1^e eervolle vermelding

Amerberg en Villa Monte, Urban Frameworks i.s.m. ZEEP, DRPW, EVE, Deltavormgroep

Verschillende bewoners in een vorm van collectief particulier opdrachtgeverschap, verschillende woningtypen, verschillende architecten: Houd het maar eens in bedwang en maak er een geheel van. Dat is niet eenvoudig. Er is hier een prachtig, zij het tamelijk duur, woonmilieu ontstaan. De parkeerkelder en gemeenschappelijke tuin zorgen voor een overwegend natuurlijke groene uitstraling. Iedere woning heeft daarnaast nog een eigen privé deel in de tuin. De materialisatie is van een zeer hoog niveau de afwerking met de lange, dunne, lichte baksteen draagt bij aan de chique allure van het project. Landschap, stedenbouw en architectuur gaan hier eendrachtig gelijk op.

2e eervolle vermelding

CPO sportfondsenbad, OOK Architecten

Veel woongebouwen hebben last van lelijke “woningbouw-paraferalia” (hekjes, brievenbussen, bordjes, garagedeuren, etc.) die goedkoop met standaard producten moeten worden gemaakt. In dit project is kans gezien dit te vermijden. Er zijn hier veel elegante oplossingen ontworpen die deze valkuil omzeilen. De opdrachtvorm, CPO, lijkt hier mede behulpzaam te zijn geweest: De (voornamelijk draagkrachtige) bewoners wilden wel iets moois, zoals bijvoorbeeld de roze tegels in de entree. In het park rondom liggen meerdere woongebouwen. De onderlinge vergelijking tussen deze gebouwen laat zien dat extra aandacht voor materialisatie en detaillering loont. De jury begreep niet helemaal wat de toegevoegde waarde van de grote, donkere voorhallen is.

1^e prijs Categorie Small

Fabriekje, Rufus de Vries, Bert Kramer, Bas Feenstra, Pieter Graaf

Een prachtig inspirerend ontworpen meubelstukje in een heel gewone omgeving, een tuin van een eindwoning in een buitenwijk, vergunningsvrij. Voorbeeldig omdat het aangeeft hoe je met simpele, heel haalbare middelen je tamelijk saaie woonomgeving een boost kan geven en hoe je werken terug kan brengen bij je eigen huis. Stijlvol en heel sympathiek vormgegeven, erg praktisch gebouwtje, een weldadige geraffineerde eenvoud van detailleren. Met een laag budget, met

hergebruik van de onderdelen van de oorspronkelijke berging en met veel zelfwerkzaamheid is hier iets unieks gemaakt

En zie je wel, je kan van lelijke bergingen ook iets moois maken.

1^e prijs Categorie Medium

Woonhuis Lichtenberg, 9graden Architectuur

Tussen alle grote, grotere en nog grotere villa's in Lichtenberg is dit woonhuis prettig bescheiden en gedurfd anders. De situering op het kavel en inrichting van de tuin zijn subtiel en natuurlijk vormgegeven. Het huis zelf is verrassend en origineel zowel in hoofdvorm als in materiaalgebruik. Hout en riet vormen de hoofdtoon, de uitwerking hiervan is absoluut subliem, en heel eigen. Het levert een heel bijzonder pareltje op. Aan alles is gedacht, en alles is mooi ontworpen, zeker ook het een verfijnde interieur, met heel veel aandacht en liefde. Het huis is niet heel groot, het heeft een kleine installatie, de verdiepingen worden niet apart verwarmd, samen met de goede isolatie is weinig nodig. (maximaal 17 graden op de slaapkamers is warm genoeg) Hier staat een prachtig voorbeeld van hoe duurzaamheid ook kan, zonder poespas maar met een heel sterk eigen karakter.

1^e prijs Categorie large

Kamp Amersfoort.

Vanzelfsprekend was het woord dat opkwam bij het jurybezoek. Het ontwerpen van een opgave als deze kan bijna niet anders. Het onderwerp is belangrijk, serieus en ook zwaar en verdrietig. Het verdient terughoudendheid. Het ontwerp voor de uitbreiding van Kamp Amersfoort is in samenwerking tussen landschapsarchitect, architect en tentoonstellingsontwerper tot stand gekomen. Dat is goed zichtbaar en het resultaat is een afgewogen integraal geheel. Er zijn mooie maar ook betekenisvolle relaties gelegd met het landschap, rekening houdend met de oorspronkelijk inrichting van het kamp en omgeving. Ook het gebouw zelf gebruikt oorspronkelijke elementen, zoals bijv. een oude kelder, die als ingang van het ondergrondse deel dient, en zet dat in onze tijd. De tentoonstelling past met de verschillende onderdelen en de routing naadloos in het gebouw en is eigentijds en zeer leesbaar, ook voor een groot publiek. De materialisering van landschap, architectuur en tentoonstelling op deze manier, dat is niet ongebruikelijk voor gebouwen met een museaal karakter. Echter originaliteit is hier niet het doel en frivoliteiten zouden niet passen. Het gehele complex getuigt van groot vakmanschap, van alle drie de disciplines.

Mede namens Cris, Jantine, Doesjka en Martin,

Hugo de Clercq